

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Bogetræd

Udgivet af
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Nr 8.

September 1948

3. Aargang

Indhold:

Øst — Vest

★

Røde Kors og Fremtiden

★

29. August fejret over
hele Landet

★

Manden fra Forum

★

Kammeraterne fra Neuen-
gamme hædres

★

Leder (Side 121):

At se frem —
og at se tilbage

★

Tugthustanker

Paa Vagt for Danmark

Aalborg

A. Hoffmann

URMAGER OG OPTIKER

Borgergade 17
Aalborg
Telefon 3779

Tage Overgaard

Moderne Herre- & Drengekonfektion

Bispensgade — Aalborg

C. HOFMAN Optiker og Uhrmager

Bispensgade 11 - Aalborg

Postkonto Nr. 48105 - Telefon 1329

Esbjerg

J. ANDERSKOUV

Civilingeniør
Esbjerg

H. Thomsen Petersen

Vognmands-og Brændselsforretning Borgergade 71 Esbjerg

Tlf. 326 - Grundl. 1901

ESBJERG BANK ^{A/S}
ESBJERG

J. Lauritzens Kulforretning ^{A/S}

Kirkegade 1 - Esbjerg

Vognmand Erik Bang

Skolegade 71 - Esbjerg

Esbjerg ny Andelsmejeri

Nygaardsvej 37

Fredericia

Papir-Kompagniet

Henning Raackmann — Fredericia

Papirvarefabrik . Æskefabrik . Bogtrykkeri

Hadsund

Hadsund Trævarefabrik

ved Aage Kjeldsen

Hjørring

^{A/S} **Jensen & Kjærsgaard**

Hjørring - Frederikshavn

Horsens

Arbejdernes Fællesbageri ^{A/S}

Horsens

Horsens Jernstøberi

Kaminer - Kakkelovne

Ikast

Jacobi Jacobsen

Ikast

Kolding

**Glas
Porcelæn
Køkkenudstyr**

Erik Mørch

Jernbanegade 17, Kolding
Telefon 1862

Nykøbing F.

I. B. Bruun & Søn A/S

Nykøbing F.

Aggerbecks Læber

ØST-VEST

*Medlem af Landsforeningens Bestyrelse, Seminarieforstander PAUL HOLT, anstiller nogle
Betragtninger om et højaktuelt Emne.*

Spændingen mellem de sejrige Stormagter fra den anden Verdenskrig optager alles Sind. Verdens Folkeslag læn ges efter en virkelig Fred, og alligevel venter de det værste. Man har en tydelig Fornemmelse af, at Magterne er i Færd med at indtage de militære Positioner, som kan blive af afgørende Betydning for et kommende væbnet Opgør, og en Række Handlinger tyder paa, at man ikke gyser tilbage fra endogsaa meget drastiske Forholdsregler for at være paa den sikre Side.

I denne Situation er det af stor Vigtighed, at man faar Øjnene aabnede for det faste i al Uroen, at man kan se en bestemt Linie igennem det altsammen, saaledes at man ikke ustandselig svinger frem og tilbage i Takt med den øjeblikkelige Propaganda og bevarer sin Nøgeternhed midt i den voldsomme Nervekrig, som nu er i fuldt Sving.

„Ideologierne“ tørner sammen, men man glemmer under dette Sammenstød hyppigt nogle ganske enkle historiske Kendsgerninger, som man gør klogt i at holde sig for Øje.

Sovjets Politik følger en gammel Linie

Den første og vigtigste er, at den sovjetrussiske Udenrigspolitik er en historisk Fortsættelse af den gamle velkendte russiske Udenrigspolitik, som har været fort konsekvent gennem Aarhundreder, i Virkeligheden uafhængig af skiftende Tidens politiske Ideologier, men naturligvis altid saaledes, at man har brugt en eller anden politisk Ideologi til at fremme sine egne Interesser.

Karl Marx har saa tidligt som i 1850 givet sin Belysning af dette Problem: „Hvad angaar Russernes Modvilje mod Udvidelser kan jeg anføre følgende Kendsgerninger om de Erhvervelser, Rusland har gjort siden Peter den Store: Den russiske Grænse er rykket saaledes frem: Mod Berlin, Dresden og Wien ca. 1100 km, mod Konstantinopel ca. 800 km, mod Stockholm ca. 1000 km og mod Teheran ca. 1500 km. Ruslands Erhvervelser i de sidste 60 Aar er i Areal og Betydning lige saa omfattende som hele det Rige, det tidligere udgjorde i Europa. Og saa sikkert som Erobring følger paa Erobring og Anneksion følger paa Anneksion, lige saa sikkert vil Ruslands Erobring af Tyrkiet kun være et Forspil til Anneksion af Ungarn, Preussen og Galizien og til den sluttelige Virkeliggørelse af det slaviske Rige, som visse fantasifulde panslaviske Filosofer har drømt om... At hindre den russiske Anneksionsplan i at udvikle sig videre er en Sag af allerstørste Betydning“.

I Tiden 1853—1914 udvidede Russerne deres Herredømme med 971.277 engelske Kvadratmil og naaede op paa 8.645.000 engelske Kvadratmil. Den store russiske Revolution i 1917 medførte et Tab paa op mod en halv Mil-

lion engelske Kvadratmil, og først 1939 begyndte Russerne at indhente det forsvømte for Alvor.

1939—1945 begyndte den ny store Udvidelse med Estland, Letland, Litauen, Dele af Finland og Polen, Königsbergområdet i Østpreussen, Karpato-Ukraine i Europa og i Asien Syd-Sakhatu, Kurilerne, Tannu-Tuva og Port Arthur, saaledes at Omraadet nu omtrent er det samme som Zardømmets Tid, og hertil kommer de Orraader, som militært, politisk og økonomisk kontrolleres af den russiske Stormagt: Finland, Polen, Tjekkoslovakiet, Ungarn, Rumænien, Jugoslavien, Bulgarien, Albanien, Østtyskland, Dele af Østrig og Mongoliet i Asien.

Denne vældige Udvidelse er ikke i og for sig begrundet i Kommuniststyret, men er dybt forankret i Ruslands Historie. „Kun Personlighederne og Taktikken har ændret sig,“ som den tidligere amerikanske Udenrigsminister Byrnes udtrykker det.

Karl Marx har ogsaa allerede i 1853 peget paa den Maade, hvorpaa de andre Magter bør reagere heroverfor: „Hvis de andre Lande staar fast, vil Rusland uvægerlig trække sig tilbage paa sømmelig Vis“.

Fra sovjetrussisk Side vil man hævde, at der aldeles ikke er Tale om Magtudvidelse, men kun om Sikkerhed imod Trusel fra anden Side; men Byrnes har meget ramende bemærket hertil: „Naar jeg tænker paa dette Spørgsmaal, bliver jeg ved at tænke paa den Slags Mennesker — og mange af os kender dem — der køber Nabohuset eller -gaarden for at være sikret til den Side. Vanskeligheden bestaar altid i, at der saa er et nyt Nabohus eller en ny Nabogaard“.

At erobre Nabostatens Udenrigspolitik

Bolsjevikernes Politik belyser klart den Erfaring, at man ved at tage Magten i et Land ogsaa overtager en Arv, og at man ved at erobre et Land ogsaa erobrer dette Lands Udenrigspolitik. Det sker ikke altid straks, men det skal nok vise sig at slaa til, efterhaanden som Tiden gaar.

Den Gang det gamle zaristiske Regimente førte sin aggressive Udenrigspolitik, bekæmpede den daværende socialistiske Opposition den som imperialistisk, nu har denne Opposition faaet Magten over Riget og dets Udenrigspolitik, og nu er Maalet — at befri Folkeslagene fra det kapitalistiske Tyranni! Men Kernen i Udenrigspolitikken er den samme.

Da Hitler erobrede — paa sin Maner — Tjekkoslovakiet, var det et Signal til den øvrige Verden om det, der var i Vente. Da Stalin — paa sin Maner — fik Magten i Tjekkoslovakiet, var det Signalet til det samme.

Det er umuligt for de nuværende Magthavere i Rusland at propagere sig bort fra den historiske Sammenhæng, de lever i.

Naar man ser paa Europas Historie i Sammenhæng, vil man gøre den Iagttagelse, at der Gang paa Gang har været gjort Forsøg paa fra en enkelt Fastlandsmagts Side at erobre Magten over Fastlandet. Disse expansive Kræfter har altid rakt Armene ud efter de smaa Stater, som ligger i Kanten af det store Rige.

Vi har set Eksempler herpaa i den tyske og den franske Historie. Før Hitler var Napoleon den, der var nærmest ved at naa Maalet.

Nu er Rusland blandt de dominerende Fastlandsmagter, og dermed er de smaa Stater kommet i det samme Forhold til denne Magt som til de tidligere Magter af samme Art.

Disse Fastlandsmagter er altid blevet mødt med Modstand fra de store Sømagters Side. Deres Interesse har altid været at opretholde de mange smaa og mindre Stater, ikke for disse Staters egen Skyld, men ganske simpelt fordi det ligger i Sømagternes egen Interesse. Der ved indtræder der et Interessefællesskab mellem disse Magter og de smaa Stater i disses Kamp for at bevare deres Uafhængighed; saaledes var det under Napoleon, og saaledes var det i Hitlers Tid, og saaledes er det den Dag i Dag.

Umuligt at rede Motiverne klart ud fra hinanden

I denne historiske Kamp griber saa de ideologiske Modsætninger ind og giver en ideel Begrundelse for Kampen og dens uhyre Lidenskab. Det maa ikke forstaas saaledes, at Ideologien er Hykleri. Det hører nu en Gang til det at være Menneske, at det interessebetonede og det ideologiske griber saa meget ind i hinanden, at det er menneskeligt umuligt at rede Motiverne klart ud fra hinanden.

Det „vesterlandske“ og det „østeuropæiske“ Menneske- og Samfundssyn kæmper indbyrdes, men i denne Kamp maa man ikke glemme de ovenfor nævnte historiske Kendsgerninger.

I den marxistiske Ideologi er der en bestemt Betragtning, som spiller en særlig Rolle i den aktuelle politiske Situation, det er Katastrofeteorien, den Paastand, at det kapitalistiske Samfund bevæger sig fra Krise til Krise; for at overvinde disse Kriser griber det kapitalistiske Samfund til Krig, og det er naturligvis ganske særlig nødvendigt set fra et marxistisk Synspunkt, naar den kapitalistiske Verden følger sig truet af en eksisterende socialistisk Stormagt, der arbejder sammen med visse politiske og sociale Grupper i de paagældende Lande.

I Følge dette Synspunkt er Krig altsaa uundgaaelig, og derfor gælder det om at være forberedt i Tide. Derfor benytter den socialistiske, russiske Stormagt, der som Følge af Planøkonomien og hele Samfundsopbygningen befinder sig i en permanent Mobilisering, de andre Staters Krigsafvikling til at indtage de nødvendige strategiske Stillinger.

For de „vestlige“ Lande er Omstilling til Mobilisering en meget omstændelig Proces, som foregaar med mange Besværligheder og tager temmelig lang Tid.

Naar Russerne bekæmper Marshallplanen med saa stor Voldsomhed, er det, fordi de ved denne Plan risikerer at gaa Glip af de strategiske Stillinger i Vesteuropa, paa Balkan og i Tyrkiet, som de betragter som livsvigtige for dem. Man maa ikke glemme, at Marshallplanen ogsaa udøver en stærk Tiltrækning paa deres Lydstater, som alle i høj Grad kunde have Gavn af denne Plan, og naar Russerne udelukker dem fra denne Hjælp, betyder det, at Rusland paatager sig et Ansvar for at give dem tilsvarende Goder, og det magter Rusland ikke.

Det russiske Produktionsliv kan ikke ved egen Kraft

gennemføre Sovjetunionens egen Oprustning, Genopbygning, indre økonomiske Ekspansion og samtidig yde det samme til dens Lydstater.

Sovjetunionen kommer herved ud i en meget farlig Situation. Vil den prøve at komme igennem den ved Magt, ved Krig, i Tillid til, at den kommunistiske Teori om de undertrykte Folk og sociale Grupper er rigtig, saaledes at en Krig med Sovjetunionen vil føre borgerkrigagtige Tilstande i de „kapitalistiske“ Lande med sig?

Det er det store Spørgsmaal.

Hidtil har Russerne trods al Dristighed ført en meget nøgtern Udenrigspolitik. Man vægrer sig derfor ved at tro, at de ligesom Hitler vil styrte sig ud i det store ukendte.

De „vestlige“ Magter fører derfor en Udenrigspolitik, der ejendommeligt nok er saa klart angivet i det ovenfor anførte Citat af Karl Marx, Kommunisternes store Profet. De regner med, at en fast Holdning vil standse Russerne, og denne Holdning er utvivlsomt ikke Bluff, men ærligt ment.

Da hele Verden er opskræmt og er forberedt paa noget voldsomt, skal der meget til, før der kommer Krig, en enkelt Flyvemaskine, en isoleret Handling af en enkelt Mand er ikke nok. Det er ikke som i 1939, at kun den ene Part er forberedt paa Krig, og det er denne almindelige Forberedelse, som gør, at man trods alt kan nære en vis Optimisme.

Danmarks Stilling kan kun være een i denne Situation. Vi maa følge vor historiske Linie, som er den, at vore Livsinteresser falder sammen med de store Sømagters, det er ikke den Politik, som er ført af det danske Udenrigsministerium fra Estrup, I. C. Christensen og til Erik Scavenius, vi maa se vort Lands Historie i et større Perspektiv og ikke nøjes med at indrette os efter den nærmeste Fastlandsmagts Ønsker.

Det viser sig da ogsaa, at det danske Folks almindelige Holdning er en helt anden end i 1939, det fremgaar af de sidste Forhandlinger i Rigsdagen om vort Forsvar. Det synes jo nu, som om der er en væsentlig Enighed om, at vi virkelig skal værne vor Frihed, vor Eksistens ogsaa med Vaaben i Haand. Det er ogsaa en uomgængelig Betingelse, hvis de store Sømagter skal anerkende, at vi har fælles Interesser.

Svendborg

Svendborg litografiske Trykkerier

Stentrykkeri og Æskefabrik
Telefon 1815

Vejle

Aktieselskabet

De danske Bomuldsspinderier

Vejle — Valby

Viborg

Jens Jensens Eftf.

Viborg

RØDE-KORS vil ogsaa hjælpe politiske Fanger

Den internationale RØDE-KORS Konference i Stockholm har samlet betydelig Interesse, især blandt tidligere politiske Fanger. Vi bringer her en Beretning fra Konferencen, skrevet den 28. August i Stockholm, af Vicedirektør i Dansk Røde-Kors Konsul Bagge

i Fremtiden!

Den danske Delegation har overalt, hvor den har deltaget i Fuldforsamlinger og Kommissionsmøder, søgt i de ny Konventionsforslag at faa indført Bestemmelser, der tager Hensyn til de under Krigen og Besættelsen i Danmark gjorte Erfaringer.

Selv om den danske Delegation har mødt megen Forstaaelse og Velvilje fra mange Hold, har dette Arbejde i nogen Maade været vanskeliggjort derved, at en Række Lande — naturligt nok — savner Forudsætninger for at kunne sætte sig ind i et tidligere besat Lands Erfaringer og Ønsker, bortset fra at en Række store Lande i Dag ser paa Problemerne ud fra en Besættelsesmagts Synspunkter.

Det er dog lykkedes paa en lang Række Punkter at faa indført danske Synspunkter i Konventionsforslagene, der herfra skal forelægges en diplomatisk Konference, som skal behandle alle Konventionsforslagene, saaledes at Regeringernes Ratifikation kan opnaas. Herom vil der efter Delegationens Hjemkomst og Oparbejdelse af det meget store Materiale blive givet nærmere Meddelelse.

Som nogle af de vigtigste Punkter, der har faaet foreløbig Tilslutning til danske Forslag, kan nævnes:

1. At der i Forslag til Konvention ang. Krigsfanger er blevet nævnt Bestemmelser ang. Modstandsbevægelsen (her nævnt for første Gang i en R.K. Konvention).

2. At vi i Forslaget til Konvention ang. Civilbefolkningens Beskyttelse under Krig har faaet anerkendt, at en Besættelsesmagt ikke maa oversvømme et besat Land med sine egne Statsborgere.

3. At vi i samme Konvention har

faaet diskuteret Forbud mod medicinske Forsøg paa Mennesker, et Forbud vi haaber at faa igennem paa Mandag.

4. At vi i Aften i samme Konvention har faaet vedtaget følgende Udtalelse: „Den 17. Internat. R.K. Konferance samlet i Stockholm i August 1948 ønsker overfor den Diplomatisk Konference at gøre opmærksom paa den Interesse, der knytter sig til, at de humanitære Principer overfor Personer, der forfølges eller holdes fangne af politiske Grunde og udtaler det Ønske, at de høje kontraherende Parters Regering vil lade dem nyde godt af disse humanitære Principer“. (Oversættelse fra Fransk).

Forslaget blev efter lange Diskussioner vedtaget med 9 for, 7 imod, mens 8 undlod at stemme.

I den juridiske Underkommission, hvor undertegnede deltog for D.R.K. har ikke mindst Minister Cohn, der var Udenrigsministeriets Delegerede, som særlig Folkeretskyndig gjort en betydelig Indsats for de danske Synspunkters Gennemførelse.

De samlede, i Underkommissionerne udarbejdede, Forslag skal paa Mandag godkendes af Konferencens Plenarforsamling, men vi venter og haaber, at vore Forslag ogsaa vil blive akcepteret der. Vi kæmper for det, stadigt og haardt.

Præsident Hammerich, der leder den danske Delegation, har særligt taget sig af Forhandlingerne angaaende Hjælpearbejdet under alle Former, og det er lykkedes ham at faa Tilslutning til det danske Forslag om størst mulig Frihed paa dette Punkt, ogsaa i Samarbejde med andre Organisationer. Vanskelighederne her var, at, efter gældende Forskrifter, R.K. Mærket ikke maa deles med andre, en Fordring, der i Dag næppe kan opretholdes i fuld Skarphed, hvis et effektivt Hjælpearbejde skal kunne gennemføres.

Ifølge senere Meddelelser i Dagspressen blev det vedtaget, at den nye

Konvention skal tillempes i Samarbejde med og under Kontrol af Beskyttelsesmagter, og den gælder ogsaa for Borgerkrig, Kolonialkrig og Religionskrig.

Det bestemmes, at Sygehuse ikke maa angribes, og Sygehuspersonale skal værnes. Medicin og sanitært Materiel skal frit kunne sendes selv gennem fjendtligt Territorium. Forældreløse eller bortkomne Børn skal hjælpes og helst skaffes Ophold i et fremmed Land under Konflikten.

Det forbydes at tage Gidsler, og ingen Person maa straffes for, hvad han ikke selv har gjort. Kollektiv Afstraffelse forbydes. Ved Okkupation gælder Konventionen for alle beskyttede Personer. Saavel Deportation som Evakuering forbydes, saafremt ikke Befolkningens Sikkerhed eller tvingende militære Grunde gør saadanne Foranstaltninger nødvendige. Særlig Omsorg skal vises med Hensyn til Beskyttelsen af Børn.

Oprettelsen af Domstole skal være i Overensstemmelse med almindelige Retsprincipper. Interneringslejr og Krigsfangelejr skal holdes adskilte. Ogsaa i andre Forhold tager Konventionen Sigte paa Humanisering af Krigsførelsens Følger, navnlig for Civilbefolkningen.

I Plenarmødet godkendes endvidere en Del Ændringsforslag til de to Geneve-Konventioner. Desuden opfordrede Konferencen alle Røde Kors-Foreninger til at hjælpe Krigens Ofre, civile saavel som militære, uden Hensyn til Nationalitet, Race, Religion eller politisk Opfattelse.

En Tak fra Holland

Tidligere Koncentrationslejr fanger i Arnhem har inviteret 30 Lotter fra Sønderborg og Graasten paa Tur til Holland som Tak for den Hjælp og Forplejning, Koncentrationslejr fangerne fik, da de umiddelbart før den tyske Kapitulation kom over den danske Grænse paa Gennemrejse til Sverige. Lotterne rejste den 3. September

F. V. Backhausens Efft.

Bogtrykkeri, Bogbinderi, Papirhandel
Sct. Mathiasgade 34, Viborg

Arne Jørgensen

Kolonial, Vin og Delikatesser
Mathiasgade 22, Viborg. Telefon 106

Primdahl & Co.

Telf. 351 - Vestergade 10 - Viborg

Jens Thomsens Eftfl. T. Bak Larsen

Papirhandel, Bogtrykkeri, Stempelfabrik
Telefon 922 — Viborg

29. AUGUST fejret over hele Danmark

Fem Aars Dagen for den skelsættende 29. August oprandt med det skønneste Sensommervejr. Fra tidlig Morgen gik Landet over en tæt Strøm af Mennesker til Gravene, hvor Besættelsestidens Ofre fandt deres sidste Hvilested. Et Blomsterflor af en sjælden Farvepragt dækkede i Dagens Løb hver eneste Plet Jord, der gemmer Støvet af danske Frihedskæmpere, og da Mørket sænkedes sig over Hovedstaden, skød brændende Fakler frem i Gader og paa Torve, og Medlemmer af Hjemmeværnet stod Vagt til Ære for dem, der blev Ofre for Tyskernes Terror paa Københavns Gader:

I Mindelunden i Ryvangen blev der i Løbet af Eftermiddagstimerne nedlagt en lang Række Kranse, saaledes en Egeløvskrans fra Regeringen, en stor Krans i rødt og hvidt fra Københavns Kommunalbestyrelse samt Kranse og Dekorationer fra Frihedsbevægelsens Samraad, Frihedsmuseet, Landsforeningen af Besættelsestidens politiske Fanger, Frit Danmark, De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger og Kammeraternes Hjælpefond.

150.000 paa Langelinie

Og saa sluttede d. 29. August 1948 med et fortryllende Eventyr paa Langelinie. Op mod 150000 Københavnerne stævnedes derud til det nationale Stævne, og de oplevede en Aften i det herlige, stille Augustvejr som de fleste vel næppe har oplevet den i mange Aar.

Midtpunktet var Skoleskibet Danmark, hvis hvide Skrog og høje Rigning laa badet i Projektørlys. Langs Kajen brændte Offerskaal ved Offerskaal og kastede det blafrende Skær i Vandet, hvor Motorbaade, Sejlbaade, Kajakker og hvad der ellers kunde flyde, skvulpede omkring. Om Bord i Baadene udfoldede der sig det hyggeligste Folkeliv med Kaffe-drikning til kulørte Lampers Skær. Grønne og røde Lanterner vuggede op og ned, og det blege Lys fra en enlig Lampe paa en Kajak snoede sig af Sted i Labyrinten.

Det usædvanlige Liv blev med korte Mellemlum trukket frem i et Lys, skarpere end Solens, naar Projektørerne fra Forterne lod deres blaalige Lyskegle feje hen over Vandet. Hvide Sejl kastede de sælsomste Skygger for straks derefter at fortone sig i det fortryllende Tasmørke. Orlogsværftet, B & W osv. gjorde deres Stemningens Fuldkommengørelse. Alt, hvad der bar Navn af

Lampe eller Lygte, var tændt.

Fra Havnegade tonede pludseligt en af DFDS's store Rutebaade frem. Skrog og Master var som trukket op af en lysende Streg af Lamper. Da den passerede „Danmark“, sendtes Signalbomber af mange Farver til Vejrs fra Kommandobroen, og et „Vandfald“ af Ild fossede ned agterude. Projektørerne spillede i Skorstensrøgen og Osen fra de mange Benzinmotorer, og hele Indsejlingen hylledes i et feagtigt Taagesløv.

Paa Skoleskibet samledes Medlemmerne af De samvirkende Arbejder Sangkor og Livjægerne Orkester. De var bragt til Skibet ad Søvejen fra Toldboden, og kørt før Kl. 20 spillede Orkesteret under Willy Hanssens Ledelse op. Redaktør Sverre Seehusen besteg „Talerstolen“ paa Kabystaget, hvor en Hjemmeværnsmand under hele Stævnet stod med en brændende Fakkell i Haanden. Redaktør Seehusen mindedes de faldnes Trofasthed og Kærlighed til Danmark, og da Raadhusklokkerne sendte deres Toner ud over Mængden gennem Højtalerne, blottede den tusindtallige Skare Hovederne i dybeste Stilhed til Ofrenes Ære. Fra Bakken lød derefter „Kæmp for alt, hvad du har kært“, sunget af Arbejdsangerne under Oscar Gyldmarks Ledelse. Tonerne klang gennem Mørket ud over det stille Vand, hvis Skvulpen mod de mange Skibssider lød som et sagte Akkompagnement.

Det brede Folk sagde Nej

Redaktør Aage Schoch, som derefter tog Ordet, udtalte bl. a.: Naar Faklerne i Dag tændes over hele Landet fra det Sted, hvor Kaj Munk blev myrdet, til Istedgade, hvor københavnske Arbejdere gav et synligt Udtryk for deres Tanker for fem Aar siden, vil vore Tanker i Dag gaa til de Ofre, der gav deres Liv for Danmarks Sag. Men Fakler brænder ned, og det nytter ikke, hvis vi ikke kan omsætte dem i Dagligdagens Arbejde for vort Land. Det var det brede Folk, der sagde nej til Tyskerne paa denne Dag, og det er ikke tilfældigt, at vi i Dag i København først og fremmest kan se Flaget vaje i Forstæderne og fra Kolonihavehusene, hvor jævne danske Folk holder til. Det var det brede, danske Folk, der først gav Udtryk for Ønsket om et endeligt Brud med Tyskerne. Det er vigtigt, at den Ide, vore Kammerater døde for, fortsat holdes i Hævd, og vi maa ikke glem-

me den Opgave og de Forpligtelser, vi fik paalagt under Besættelsen. Først da har vi Lov til at fejre denne Dag og fortsætte vor Tilværelse som en fri, selvstændig og demokratisk Nation.

Efter Talen lyttedes der en rum Tid til Orkestret og Koret, som underholdt, indtil Minister Per Federspiel gik paa „Talerstolen“. Ministeren havde en haard Konkurrence i det eventyrlige Skue, der udbredte sig for Tilhørernes Øjne, da han talte om den 29. August 1943 som Besættelsestidens Højdepunkt, da Danmark blev tvunget ud af det uærlige Dobbeltspil, og Frihedsbevægelsens Linie kom til at præge Udviklingen. I Løbet af de følgende 20 Maanedes maatte mange gode Mænd og Kvinder lade Livet, men Danmark reddede sin Sjæl, og det danske Folk viste sin Styrke i den vanskelige Tid, der fulgte.

Tiden har en Stemme, fortsatte Ministeren, som vi gør vel i at lytte til. Den kalder os ikke tilbage til Fortiden, men frem mod lysere Tider, hvor Fordragelighed kan afløse Kævl, hvor Sikkerhed umuliggør Tyranni, hvor Respekten for andres Meninger kan gøre forloren Propaganda latterlig, hvor Velstand følger Arbejdet, hvor Frihed under Ansvar er en Selvfølge. Lad os i Dag love hinanden at staa Vagt om Frihedens dyrebare Gode, der blev reddet for 5 Aar siden, sluttede Ministeren.

Til Ære for de norske Gæster med Advokat Paal Berg i Spidsen sang Forsamlingen derefter den norske Nationalsang, og med „Der er et yndigt Land“ var man naaet til Festlighedens sidste Punkt, det store Fyrværkeri.

Fyrværkeriet var imødeset med stor Spænding, og det begyndte godt. Flyvende Lynkanonslag hvirvlede gennem Luften, Kæmpe- og Gigantraketter eksploderede og udfoldede de nationale Farver, men desværre blev Slutningens ikke saa god. Skylden herfor var hverken Arrangørernes eller Fyrværkeri-Eksperternes. Men der gik Ild i Tre-kroner! Det voldsomme Opbud af Ild antændte Græsset paa Fortet, og der gik nogle Træskure med i Løbet. Myndighederne forlangte derfor Fyrværkeriet standset. Det afstedkom nogen Skuffelse hos Publikum, men „Pianisten“ var altsaa uskyldig. Trods Uheldet blev Aftenen paa Langelinie den 29. August 1948 en Oplevelse.

Mindesten afsløret i Hvidovre

Foran Hvidovre Kommunebibliotek afsløredes i Gaar en Mindesten over ni Hvidovreborgere, som faldt i Kampen mod Besættelsesmagten. Ved Højtideligheden, som overværedes af de faldnes Paarørende samt et stort Antal Hvidovreborgere, paraderede Medlemmer af Kompagniet Rolf Krake, og Fanevagter med to af Kompagniets Faneer tog Opstilling ved Mindestenen, der er udført af Billedhuggeren Arno Axelsen og i Relief viser en Frihedskæmper, der bøjer sig over en falden Kammerat.

Overkvartermester Søren Thorsen læste Navnene paa de ni, som gavedes deres Liv i Frihedskampen, hvorpaa Redaktør Aage Schoch tog Ordet og bl.a. pegede paa, at før vi har skabt økonomisk Tryghed i vort Samfund, har vi ikke Lov til at sige, at Kampen fra Besættelsetiden er vundet. De faldnes Navne vil muligvis blive glemt, men aldrig deres Indsats.

Redaktør Schoch drog derefter Flaget, der dækkede Mindestenen, til Side, en Handling, som efterfulgtes af flere Minutters gribende Stilhed, og med „Altid frejdig“ sluttede derpaa den enkle Højtidelighed ved Stenen, ved hvis Fod Buketter af Sommerens Farvepragt blev nedlagt.

★

Frode Jakobsen i Aarhus

Ved en 29. August-Mindefest i Aarhus botaniske Have talte Hjemmeværnets Civil-Kommitterede, Folketingsmand Frode Jakobsen. Han sagde bl. a., at det har været en Svækkelse for Frihedsbevægelsen efter Befrielsen, at den talte mere om Fortid end om Fremtid. Derfor ser den sande Frihedskæmper ikke tilbage, men frem.

— Vi ved alle, at Verden i Dag ikke er saadan, at vi kan nøjes med at leve paa Fortidens Bedrifter. I Dag fejres d. 29. August ogsaa af Folk, der siger Frihed som vi, men dermed mener noget helt andet... Faren for det danske Folk under Krigen var aldrig, som nogle har hævdet, at vi skulde gaa hen og blive Nazister. Saa galt har det heldigvis aldrig set ud. Faren for det danske Folk var, at det vilde nøjes med at gaa rundt og have Sympati. Og saadan ligger Faren ogsaa for os i Dag. Faren er, om vi ikke i Sandhed naar frem til at kunne væge os og til at staa solidarisk med de øvrige Demokratier, naar Verdens Frihed trues.

★

Folketog i Aalborg

Det store Folketog gennem Aalborg i Anledning af 29. August havde samlet meget stor Tilslutning. Forrest gik Repræsentanter for Politimesterembederne i Aalborg og Nørresundby. Derefter fulgte Aalborg Politiorkester og en Faneborg, der talte over 100 Dannebrogspaner. I Faneborgen kørte forrest Æresfaner fra Hæren og Flaaden, fra Rekruttskolen i Aalborg og Nordjysk Marinekommando i Frederikshavn. I Optoget var iøvrigt repræsenteret et halv hundrede Foreninger. Langs Optogets Rute gennem Byen var samlet mange tusinde Mennesker. I Skovdalen talte den nyudnævnte militære Chef for Hjemmeværnene, Oberst Johnstad-Møller, Viborg og Pastor Poul Schou, Aalborg, som opfordrede til to Minutters Stilhed for at mindede de faldne. Sluttelig talte fhv. Politimester Bach, Aalborg, som ogsaa havde talt ved det store Folkemøde der holdtes i Skovdalen faa Dage før 29. August 1943, da Aalborg var Skueplads for store Demonstrationer mod Tyskerne. Kl. 20 tændtes Fakler overalt i Aalborg, hvor der blev dræbt Danske under Urolighederne i Dagene før 29. August 1943. Ved det store Trækors, der er rejst paa Havnen, tændtes to Fakler, og to Sø-mænd stod Æresvagt.

Bogen er delt i Afsnit. Man dumper med det samme lige ind til Toms Sygeseng, hvor vi lærer ham at kende som en lykkelig Mand, der paa Sygelejet fik Tid til at samle sine Tanker og sit Sind, og her i Stilleheden fandt han sig selv og sin Gud.

Næste Kapitel tegner med fin Forstaaelse Billedet af en Gruppe Mænd, der vil vække Istedgade, ja skabe et nyt og et vaagønt Danmark.

— Vi er ikke særlig gode Soldater. For vi kan ikke li' at slaa ihjel, siger Tom en Dag til Kammeraterne.

Bare jeg kommer til at mase en Regnorm, faar jeg saadan en ækel Følelse. Men vi skal vænne os til, at der er Krig, og at vi har Ret til at slaa ihjel.

Jeg mener ikke saadan alt for bogstaveligt. Men hvis det er nødvendigt. Herregud, ellers slaa de andre jo os ihjel. Det er Selvforsvar. Og hvorfor skulde vi ikke have Lov at forsvare os? Er det maaske os, der er rykket ind i Tyskland?

Saadan er der Gang paa Gang i Bogen Afsnit, hvor man nikker og siger: Ja, saadan var det, saadan oplevede vi det jo ogsaa selv.

Det efterfølgende Kapitel skildrer Hustruen som een af dem, hvis Op-gave det blev blot at vente og hjælpe ved at gøre det godt for Manden.

Tom fortalte hende om alle sine Planer, og hun elskede ham for det.

Og han vidste, at hun kunde holde Mund.

Afsnittet „Maj 1943“ fører os ind i Fængslet og lader os opleve, at Kammeraterne befrier deres Leder, spændende og godt skildret.

Vi hører om Tom i Sverige, om hans mange spændende Sejladser til Danmark, om Faderens Forhold til Sønnen og om Børnenes Leg i et Sæbøtørhjem.

Det er godt, at denne Bog blev skrevet, og det er godt, at den blev skrevet paa en saa taktfuld Maade, som Tilfældet er.

Alle vil have Gavn af at læse dem.

fos—

Manden

fra **FORUM**

Bent Demer: Een ud af Flokken.

(Branners Forlag)

Hvem husker ikke den friske Sæbotage, da Forum ved højlys Dag blev sprængt i Luften, Dagen før Tyskerne skulde rykke ind i Kæmpehallen.

Det blev for store Dele af Befolkningen Signalet til den aktive Modstand, maaske især for Københavnerne.

Bogen hand'ler om Manden fra Forum, Tom (Josef) Søndergaard.

Den er saaledes en Biografi, men ikke skrevet paa nogen tør Maade. Kronologien følges saaledes slet ikke.

Det er en Digtets Beretning om en god Ven og Kammerat fra Frihedskampen.

Beskedent har Forfatteren kaldt Bogen: Een ud af Flokken, og Meningen er jo ganske tydeligt den, at han ikke vil omgive Tom med mere Helteglorie end mange andre fortjener, og dette rimer godt sammen med Toms egen Vurdering af sig selv.

Artiklen om Vangsted

Den interessante Artikel i August-Nummeret om Niels Erik Vangsted, hvis Drab af Tyskerne vakte saa megen Opmærksomhed omkring 29. August, var skrevet af Bankassistent Jacob Madsen, Aalborg.

KAMMERATERNE HÆDRES

fra Neuengamme

Den 3. Maj 1945 — nogle Minutter før Befrielsen — maatte næsten 7500 Häftlinge fra Koncentrationslejren Neuengamme ofre Livet.

Ved denne Lejlighed lykkedes det for Det tredje Riges nazistiske Magthavere rigtigt at afsløre deres sande Hensigter.

Himmlers Plan at anbringe samtlige Häftlinge fra Lejrene i Neuengamme, Sachsenhausen og Kvindelejren i Ravensbrück paa Skibe og ombringe dem ude paa det aabne Hav lykkedes kun til Dels, for gennem De allierede Troppers hurtige Fremrykning blev Koncentrationslejrfangerne fra Ravensbrück og Sachsenhausen befriet i Schwerin. Saaledes naaede de ikke frem til det egentlige Maal: Lybæk.

Til Nazi-Pampernes Plan i Nordtyskland svarer for Gusen Manthausen Befalingerne om at tilintetgøre Fangerne ved at anbringe dem i Minigangene og ved Eksplosioner give dem en Massegrav her.

Seks af Minegangene var allerede tilmurede og en syvende var ved at blive det, og alene Aarvaagenhed og Snarraadighed fra Fangerne forhindrede den forbryderiske Plan i at blive gennemført.

Næsten 1400 af Ofrene fra Katastrofen i Neustadter-Bugt gav Havet tilbage.

800 fandt deres sidste Hvilested paa Stranden ved Timmendorf.

Til Ære for disse 800 Kammera-

ter og som en Appel til de Efterlevende blev der foretaget en Mindestensafsløring paa Timmendorf Strand den 6. Juni 1948.

Tusinder af Antifascister havde efterkommet Indbydelsen fra den tyske Fangeforening V.V.N. De kom hertil med Særtog, Busser og Lastvogne. Der var Repræsentanter fra Neuengamme-Kammeraterne fra alle Zoner.

Som Repræsentant for de udenlandske Kammerater talte Løjtnant d'Pistoie fra den franske Militærkommission og Generaldirektøren for Hollands Røde-Kors Hans van Kettwich-Verschuur, der selv er blandt de overlevende fra „Kap Arcona“. Fru Agnes Nielsen talte som Stedfortræder for Ministerpræsident Lüdemann og udtrykte Landsregeringens Deltagelse.

For Zoneledelsen af V.V.N. talte Franz Heitgress, Pastor Schmitz og Walter Koppel.

Mindetalen blev holdt af Næstformanden for V.V.N.s Hamborg-Afdeling Walter Schmedemann, som i gribende Ord genfremkaldte de rystende Begivenheder for 3 Aar siden. Han manede os til at gøre os klart, at alle maa yde en Indsats for, at Menneskeheden aldrig tillader en Gentagelse.

Medens Orkestret dæmpet spillede, foretoges Mindestensafsløringen, og der blev nedlagt talrige Kranse fra

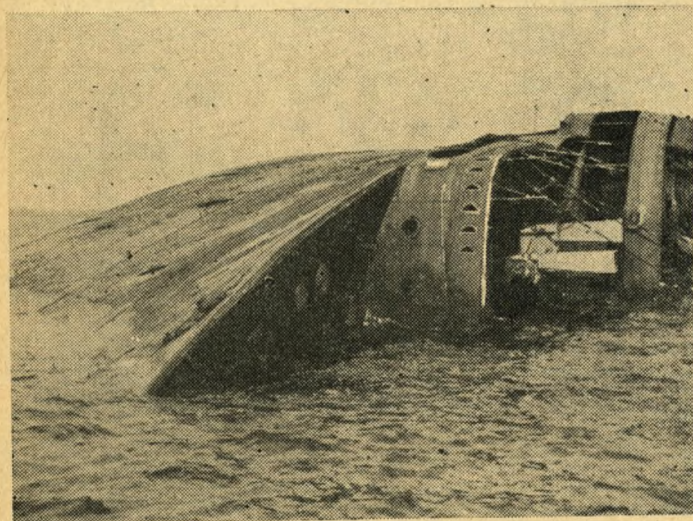
Mindestensafsløring for Ofrene fra »Kap Arcona«

Landsforeningerne, fra Organisationerne og fra de Efterladte.

I Tilslutning til Mindestensafsløringen sejlede en Damper med Delegerede og Efterladte ud til Vraget af „Kap Arcona“ for ogsaa her at nedlægge Kranse.

ALBIN LÜDKE

Foreningen »Neuengammes«
HAMBORG

Vraget af »Kap Arcona« ligger endnu i Neustadter-Bugten
Skibets Bredde er 27 m og Vanddybden 18 m

Efter Mindestensafsløringen sejlede Delegerede og Efterladte ud til Vraget af »Kap Arcona« for at nedlægge Kranse

Pigtraad

Organ for
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND OG
LANDSFORENINGEN AF
BESÆTTELSESTIDENS
POLITISKE FANGER

Redaktør:
Johs. Fosmark, Slagelsegade 9. 2., Øbro 8537.

Forretningsfører:
H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137 Charl., Ord. 5075.

Tryk:
Hak Jørgensen, Sturlasgade 14, Kbhvn. S.

At se frem og at se tilbage

Festlighederne den 29. August har ud over vort Land faaet et Forløb og en Tilslutning, som maa glæde os alle.

Festlighederne har ligget i et smukt Plan, idet man har undgaaet at komme ind paa det Skraaplan, som Frihedsfonden var inde paa med at arrangere Dyrehavsbakke for at skaffe Penge.

Salget af Lodsedler og Entreprindtægterne har tilsyneladende sikret en god Økonomi.

Af de mange Taler, der blev holdt, er flere ret vægtige og indeholder en principiel Stillingtagen for Modstandsbevægelsen til de aktuelle Spørgsmaal. Dette er saaledes Tilfældet med den Tale, Frode Jakobsen holdt i Aarhus.

Han sagde saaledes, at vi ikke maa ofre vore Kræfter paa at se tilbage paa Indsatsen under Besættelsen. Det havde været vor Svaghed, at vi talte mere om Fortid end om Fremtid.

Han kom endvidere ind paa en Omtale af den for ringe Indflydelse, Modstandsbevægelsen havde faaet efter Befrielsen og sagde, at Aarsagen delvis var den, at der findes Folk, der aldrig har tilgivet Modstandsbevægelsen, at den turde det, de ikke turde.

Frode Jakobsen fandt, at det var en Svækkelse for os, at Befrielsen afslørede, at vi staar i to Flokke, der har vidt forskellige Opfattelser af den Frihed, vi kæmpe for.

Det var en Fare for os i Dag, at vi vilde nøjes med at gaa rundt og have Sympatier. Det mærkes saa tydeligt rundt omkring, at Frihedskampens Folk nu maa kæmpe en Kamp ofte for det daglige Brød.

Der tales om Chefer, der ikke tør ansætte Folk, der har været syge under deres Fangenskab i tyske Koncentrationslejre, og der tales om Eksempler paa, at man udspørger Ansøgere til Stillinger, om de har været Medlemmer af Likvideringsgrupper.

Man sporer en Tendens til at opdrage paa Modstandsbevægelsens Folk, idet man finder, at de er blevet respektløse og rebelske under Fangenskab.

Saadan har Billedet skiftet paa kun tre Aar.

Lige efter Befrielsen var det eneste saliggørende det, om man havde været Sabotør.

I Dag er man bange for Sabotørens Handlekraft. Man kan ligesom bedre affinde sig med Folk, der nøjes med at snakke.

— Frihedskæmperne skal ikke have noget Fortrin fremfor andre Folk, sagde en Chef fornylig til en Ansøger. De skal have Stillinger efter deres Kvalifikationer.

— Maa jeg saa ikke bede Chefen betragte det som en

Kvalifikation, at jeg var paa den rigtige Side, da vort Land var i Nød, lød Svaret.

Vi skal ikke blive sure i Hverdagens Modgang, for bliver vi det, er Slaget tabt for os.

Vi har den indre Glæde, at vi var der, hvor vor Plads skulde og maatte være under Frihedskampen.

Og Forløbet af den 29. August i Aar tør vi tage som et Haandslag baade til vor Bevægelses Fortid og til dens Fremtid.

Ny Skilsmissearsag

Ved Retten i Aabenraa er der afsagt en Skilsmisedom, hvis Baggrund er temmelig ejendommelig. En Dame fra Aabenraa anlagde Skilsmissegang mod sin Mand, der for Tiden i Faarhuslejren afsoner en Straf for Vagtmandstjeneste i Sachsenhausen Koncentrationslejr, hvor han deltog i Mishandling af Fanger. Hustruen havde ikke haft noget Kendskab hertil, og Afsøringen virkede som et Chok paa hende, saa hun af denne Grund ønskede Ægteskabet opløst.

Paa Grund af Mandens Forseelse afsagde Retten Kendelse i Henhold til Hustruens Krav.

Hvem finder en Lejlighed?

Bibliotekar Hans Rütting, Nr. Farimagsgade 19, København K, søger en Lejlighed paa 1½ til 2 Værelser helst med Adgang til Køkken. Han sad som Antinazist tre Aar i Fængselet Plötzensee i Berlin. Han er gift, men har ingen Børn. Baade han og Konen er paa Arbejde om Dagen.

Man bedes henvende sig direkte til Hans Rütting.

Naar man søger Hjælp

Alle, der ønsker Hjælp gennem Kammeraternes Hjælpefond, bedes huske at anføre fulde Navn (altsaa alle Fornavne) Fødselsdag og Aar samt nuværende og evt. tidligere Adresse.

En gribende Auktion

En mærkelig og gribende Auktion holdtes nylig i et af New Yorks store Kunstgallerier. I Montrerne laa ædle Smykker Side om Side med mere beskedne Broscher og Ringe, smukt pudsede Sølvfade, Ringe og Kæder. En egen Stemning beherskede Salget, og Auktionarius' ildnende Tilraab var ikke isprængt de sædvanlige Vittigheder. Hvad man saa her, var en Del af Nazi-Tysklands Krigsbytte. Disse Ringe var revet af Hænderne paa ulykkelige Mennesker, inden de endte deres Liv i Koncentrationslejre og Gaskamre. Sølvfade og Lysestager var stjaalet i deres Hjem.

Allierede Tropper i Tyskland og Østrig fandt Byttet, men Ejerne fandt man ikke. Det besluttedes derfor at skænke disse Værdier til den internationale Flygtninge-Organisation, IRO, som sendte de kostbare Sager til USA for at faa dem solgt der. Den første Auktion gav næsten 200,000 Dollars, der nu vil blive anvendt i Arbejdet for at skaffe Flygtningene nye Hjem.

Dr. phil. HOLGER KJÆR afslutter sin Artikel om
Børnene fra de tyske Koncentrationslejre

Afgrundens Børn

*I Børnehjemmet i Steinbeck faar Børnene
Lov til at tumle sig frit*

Lad mig anføre endnu en Beretning. Det drejer sig om en Pige, født 1931 i Hamborg, hvis Fader allerede 1933 blev dømt til 8 Aars Tugthus, fordi han havde modarbejdet Nazisterne. Hun fortæller: „1941 havde Far siddet de 8 Aar af og kom nedbrudt hjem. Endelig, endelig havde vi vor kære Far igen. Han arbejdede Dag og Nat for at afbetale vor Gæld. Saa levede vi sammen to lykkelige Aar. Det var i Hamborg. Vi var flyttet og havde boet 6 Uger i en ny Lejlighed, da Angrebet paa Hamborg kom 27. Juli 1943. Fire Nætter i Træk varede Bombardementet, indtil Hamborg laa i Ruiner. — — Meget ved jeg ikke at fortælle om Angrebet, for Øjnene stod ud af Hovedet paa mig, og jeg var ude af mig selv ved rundt omkring at se Død og Ødelæggelse”.

Familien flygter saa til Mecklenborg, og Faderen faar Arbejde i et Savværk, men angives for nogle Udtalelser om Krigen: „Det var i Begyndelsen af Oktober. Min Fader blev forhørt Kl. 22,30 og maatte til vor store Rædsel samme Aften til Fængslet i Brandenburg. Min Moder indsendte den 9. Oktober en Benaadningsansøgning, men d. 10. Oktober faldt Dødsdommen. Den 13. Oktober blev min Fader halshugget”.

Moderen og Børnene flygter saa til en anden Landsby: „Da vi kom derhen, hed det allerede: Kom dem ikke for nær, det er en Forbryderfamilie, deres Fader... Men vi kom alligevel i Forbindelse med Folk, da de blev overbevist om, at vi ikke var Forbrydere. Vi holdt Svin, Høns, Ænder og Kaniner, indtil vi den 28. April 1945 maatte flygte. Flugten var det grusomste af alt; dog kom vi uskadede igennem. Vi havde 4 Ugers Flugt bag os, da vi kom til Hamborg. Alt, hvad vi havde med os, havde vi mistet. Nu bor vi i et Luftbeskyttelsesrum, hvor Væggene er blevet gjort dobbelt saa tykke som før og Vinduerne var tilmurede. Med Hammer og Mejsel bankede vi selv Vinduerne ud. Senere blev min Broder og jeg sendt til Steinbeck, for at vi skulde komme os. Her har vi det saa godt, saa vi kan ikke ønske os det bedre”.

Denne sidste Beretning giver ikke blot et Billede af de særlige Forhold, som et Barn af en af Nazismens Modstandere voksede op under, men lader os ogsaa faa et Indblik i en Elendighed, der har sat sit Præg paa Millioner af tyske Børn: Luftbombardementerne, Flugten for Russerne og de af disse to Faktorer følgende forfærdelige Boligforhold. Den Flygtningeskare, der er uddrevet eller flygtet fra Landet Øst for Oder-Neisse og fra Tjekkiet og fra den russiske Zone til Vestzonen reg-

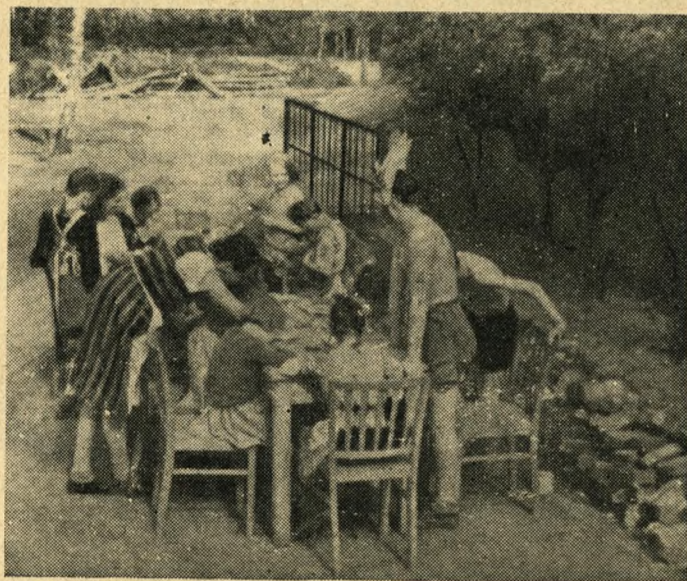
ner man udgør ca. 14½ Mill. Mennesker, hvoraf godt 10 Millioner er havnet i Vesttyskland. Men dertil kommer saa, at der under Krigen Slutning under Bombardementerne har fundet en Folkevandring Sted fra Ruinbyerne til Landet og nu efter Krigen fra Landet tilbage til Ruinbyerne for at faa Arbejde.

I en Skole i Hamborg var jeg inde i en 1. Klasse med 60 Drengene i 7 Aars Alderen (Klasserne kan efter Krigen have op til 100 Børn) og bad Lærerinden spørge, hvor mange der var „udbombede”, altsaa hvor mange, der havde været nødt til at flytte, fordi Huset var ødelagt ved Bombardement. Det viste sig at være 29. Atter andre var Flygtninge. 7, saa vidt jeg husker. Nogle havde mistet deres Fader i Krigen, eller han var endnu i russisk Fangenskab, eller de vidste slet ingenting om ham. Det er ikke bare Husene, men ogsaa Hjemmene, der ligger i Ruiner.

Børns Tilpasningsevne er heldigvis stor. De er underernærede og deres Tøj er lappet eller pjaltet eller begge Dele, og Undertøj har de ofte slet ikke. Men le kan de alligevel, og de lever mellem Ruinerne:

Og dog maa vi gøre os klart, at selv om Børn kan tilpasse sig, saa præges deres Sind dog af, hvad de har oplevet, af Brutalitæt og Elendighed, Nød og Fortvivlelse. Drenge fra Auschwitz har set ned i Helvedes Dyb, men der er Hundredtusinder, ja, vel flere Millioner tyske Børn, i hvis Sjæl der er brændt et Minde fra Krigen Rædsel ind.

Hvordan vil de præges deraf og af den bundløse Elendighed, de endnu oplever omkring sig? Det er det store Spørgsmaal.

*I det frie glade
Liv hjælpes
Børnene af
omsorgsfulde
Plejemorere*

45 tyske børn til Danmark

Som resultatet af forhandlinger mellem Fredsvenners Hjelpearbejde, fru skibsreder Lauritzen og Landsforeningen på den ene side og justits-, udenrigs- og socialministeriet på den anden side vil 45 tyske børn i alderen 8—14 år fra den engelske zone samt byen Berlin komme på et 3-måneders rekreationsophold i Danmark. Børnene, der enten selv har været i koncentrationslejr eller er efterladte efter politiske fanger, er udpeget af vor tyske broderorganisation. Børnenes forældre repræsenterer samtlige fangekategorier (jøder, socialdemokrater, kommunister, bibelforskere, 20. julifolk, pacifister osv).

Børnene skal bo i Dronningmølle i et hus, som fru Lauritzen har stillet til rådighed for formålet. Deres ophold i Danmark betales af Fredsvenners Hjelpearbejde. Børnene vil ankomme hertil ca. 1. oktober. Om muligheden for at modtage endnu et hold tyske børn vil der senere blive optaget forhandlinger.

Indsamlingen til tyske børnehjem

Resultaterne af denne indsamling har ikke været stralende. Kun fra en del københavnske medlemmer har vi fået bidrag, som til gengæld er udmærkede. Vi har modtaget en del legetøj, farveblyanter, malebøger, papir og spil. Fra firmaet N. C. Rom har vi modtaget nogle bøger som gave til dette formål.

Omend børnehjemmenes behov ikke er dækket, vedtog foretningssudvalget at afslutte indsamlingen. Afdelinger, der ligger inde med indsamlede materialer, eller som har modtaget tilsagn om gaver til indsamlingen, bedes sørge for, at tingene snarest kommer frem til sekretariatet.

Kun værdige maa hjælpes

Det må indskærpes, at tøj- og levnedsmiddelpakkerne kun kan sendes til tidligere politiske fanger, hvis opførelse før, under og efter koncentrationslejropholdet er udadledig.

Indbydelser til Wien, Breslau, Paris og Bruxelles

Vi har fået indbydelse til at sende 1—2 repræsentanter til vor østrigske broderorganisations kongres i Wien i begyndelsen af oktober.

Frit Danmark er indbudt til at sende en delegation til den polske landsorganisation af frihedskæmpere's kongres 26.—27. september i Wroslaw (det tidl. Breslau).

Det vedtoges at sige nej tak til en indbydelse til en international kongres af krigsdeltagere i Paris.

FIAPPs næste rådsmøde afholdes i Bruxelles i dagene 27.—30. november 1948.

Udveksling med polske fangekammerater

Vi har tidligere efterlyst kammerater, der var interesseret i feriebytte med udenlandske kammerater, men ønskerne fordelte sig over så mange lande, at det er umuligt at tilfredsstille dem. Da alm. turistrejser er mulige til Holland, Belgien og Frankrig, har vi anset det for prak-

tisk at begynde med Polen, som man kan komme til relativt billigt.

Altså: Hvem vil modtage en polsk kz-kammerat i 14 dage engang i vinter, for så at holde 14 dages ferie hos ham (eller en anden kammerat) til næste sommer? Den polske kammerat må selv sørge for rejsen, men du må logere, føde og underholde ham under hans ophold her. Til gengæld vil din ferierejse til Polen til sommer kun koste dig selv billetten.

Opgiv navn, stilling og adresse samt navnet på den lejr, du var længst i. Endvidere kan du anføre særlige ønsker (mandlig eller kvindelig kammerat, profession — nogle vil jo foretrække en kollega, — aldersgruppe osv). Tænk ikke for længe over det!

Særligt emblem

Vi har endelig fået fremstillet et emblem. Da vi foreløbig ikke kan udsende prøver af det (produktionen er lige begyndt) må vi beskrive det: Emblemet består af en ligesidet rød trekant med et D i midten. Det fås i to størrelser med trekantsiden på henholdsvis 16 og 11 mm. Prisen bliver 2.50 kr. (uanset størrelsen). Emblemet leveres med lang nål, med sikkerhedsnål og med knap. Kredit gives ikke, betalingen må altså indsendes på giro sammen med bestillingerne, som ekspederes i rækkefølge. Ved bestillinger må omhyggeligt anføres antallet af hver slags (der er 6 forskellige slags, ikke sandt). blev desværre ikke færdigt til 29. august. Det skyldes, at stenbrudet i Norge ikke har kunnet levere en brugelig sten endnu.

MIDNATSBOGERNE

François Mauriac

Det sorte Hefte

Mauriac gør i dette skrift op med den livsanskuelse, Nazismen repræsenterede. »Det sorte Hefte« staar som en central dokumentation af aanden i den franske modstandsbevægelse.

★

Claude Aveline

Død Tid

En ung kvindes stilfærdige, til tider næsten ironiske betragtninger over sine egne og kammeraternes rystende oplevelser i modstandskampen. Bogen rummer en ejendommelig fortolkning af patriotismens begreb.

★

Jean Guéhenno

I Fængslet

Forfatterens dagbogsoptegnelser giver udtryk for de følelser, mødet med besættelsestropperne udløste hos de intellektuelle. Stemningen i fængslet, som de tyske hære byggede om Europa, er skildret med overordentlig styrke og finhed.

Pr. bind kr. 4,75

WIVELS FORLAG

Nogle Betragtninger over Sundhedstilstanden i Porta

Paa alle Arbejdspladser var Toiletforholdene yderst primitive og som oftest svinagtige. Flere Steder var der overhovedet ingen Beskyttelse mod Vind og Vejr. Vi skulde naturligvis altid indhente vor Arbejdsleders Tilladelse til at træde af. Paa de fleste Arbejdspladser skulde tillige Vagtpostens Tilladelse indhentes ved at tage Huen af, rette sig op og sige: „Bitte Abort“. Naar Tilladelsen blev givet, var det med et naadigt Nik.

Naar ca. 1000 Mennesker hver Nat er stuvet sammen i en Sal, hvor Svineriet er ubeskriveligt, er Sundhedstilstanden naturligvis ikke den bedste. „Scheisserei“, Tuberkulose, Lungebetændelse, Hungerødem, Bylder, udbredte Bæændelser, Hjertesvækkelse, Bronchitis og Fnat var de mest almindelige Sygdomme, og da vi naturligvis var stærkt afkræftede, var Dødelighedsprocenten stor. Blandt Danskerne var Dødelighedsprocenten 40 — regnet de, der senere er afgaaet ved Døden som Følge af Sygdomme, de har paadraget sig i Lejren, bliver Procenten nærmere 50 — og jeg vil antage, at ca. 60 pCt. af os fik Tuberkulose.

Af Røde Kors-Pakker og private Pakker, der havde den største Betydning for de danske Fanger i Tyskland, fik vi i Porta kun udleveret en ringe Brøkdæl, jeg vil antage ca. 1/10-Del af Indholdet af de Pakker, der naaede frem til Lejren. De præsterede en Gang kun at give os hver 1/2 Pakke Knækbrød og 1/3 Rulle Kiks af en Røde Kors Pakke, Resten beholdt de selv. Vi maatte saaledes undvære det Tilskud til Ernæringen, som var saa uhyre livsvigtigt for os. Underernæring og Afkræftelse var en ganske almindelig Dødsarsag, og det var frygteligt at se en Kammerat i Løbet af faa Dage blive forvandlet til et levende Skelet, en typisk „Muselmand“, for derefter at blive indlagt paa Revieret, hvor han i Reglen afgik ved Døden i Løbet af et Par Dage. Medens jeg laa paa Revieret, har jeg oplevet at se en Kammerat blive halvveis baaret ind om Formiddagen og afgaa ved Døden i Løbet af nogle faa Timer paa Grund af Afkræftelse. Saadanne Tilfælde gjorde naturligvis et dybt Indtryk paa os, men det var nødvendigt at gøre sig haard og skubbe det fra sig, for mistede man først Humøret og Troen paa, at man kunde staa det igennem, saa var ens Undergang besejlet — det har jeg set talrige Eksempler paa.

Kaptajn Ploug var den første Dansker, der døde i Lejren. Jeg arbejdede den Gang i Lejren, og da jeg en Formiddag kom ind paa Latrinet, gik han der med høj Feber, og skønt han havde en Byld i Halsen, kunde han ikke komme paa Revieret. Ved 14 Tiden fik Jørgen Kieler ham indlagt, og et hurtigt Indgreb kunde muligvis have reddet ham, men der blev intet foretaget, fordi den daværende tjekkiske „Overlæge“ ikke var kapabel dertil, og Kl. 17 afgik han ved Døden.

Egentlig Snue var i og for sig sjældent, men vi gik alle med en Dryp under Næsen. Vi var alle meget hæse, mange af os kunde kun hviske.

Neglene voksede meget langsomt, de sidste 3 Maanedre jeg var i Lejren, var det saaledes ikke nødvendigt for mig at klippe mine Negle.

Jeg havde en Overgang følgende Sygdomme paa een Gang: Øjenbetændelse, Kæbehulebetændelse, Betændelse i Mund og Svælg, Bronchitis, Hjertesvækkelse, daarlig Mave, Betændelse i Benene og Vattersot.

Af Kontorchef H. Juul

Bitte Abort!

Det kunde være livsfarligt at komme paa Revieret; Køjer eller Tæpper blev aldrig desinficeret, saa Smittefaren var stor. Lejren var ofte udgaaet for selv de almindeligste Medikamenter og Forbindsstoffer; saaledes blev det danske Toilettepapir i udstrakt Grad benyttet til Forbindinger.

Selvfølgelig var der Lus i Lejren, men jeg har ikke haft det. I Februar skulde hele Lejren afluses. Først blev Køjer, Madrasser og Tæpper i Salenes ene Side desinficeret, og vi maatte sove paa Borde, Taburetter eller 3 Mand i hver Køje i Salens anden Side. Derefter blev vi i Løbet af nogle Dage afluset holdvis. Et Hold, der skulde afluses, klædte sig af i Salen, hvor der var hundekoldt og Gennemtræk, bundtede Tøjet sammen, skrev sit Nummer paa og afleverede det til Desinfektion. Saa svøbte han sig ind i et Tæppe og ventede frysende, til der blev Plads i Badet. Naar det var ens Tur, smed man Tæppet og løb over Gaarden til det; det var en kold Tur den Dag, jeg blev afluset. Vejret var blæsende og sludfuldt. Efter det varme Bad løb man atter nogen ind i Salen og svøbte sig i et Tæppe, (denne Gang i den Side af Salen, der var afluset, og saa ventede man et Par Timer paa sit Tøj; det kom dampende og klamt fra Desinfektionen, og saa klædte man sig omgaaende paa. Der var mange, der blev syge af den Omgang. I Salen var de aflusede isoleret fra de andre, men vi mødtes alle hos Lægen, paa Toiletterne eller paa Arbejdet. Det var forresten bemærkelsesværdigt, at mange Fanger, der led af Mavesaar, tilsyneladende kom sig, forsaavidt angaar denne Sygdom; men daarlig Mave —

„Scheisserei“ — led vi saa at sige alle af, og Afføringens umaadelige Mængde stod i absolut Misforhold til den ringe Smule, vi fik at spise.

Ved Juletid fik vi udleveret et Sæt varmt Undertøj; en Pullover, et Halstørklæde, et Par Handsker, en Hue og et Par Træskostøvler, som Røde Kors havde sendt. Det reddede uden Tvivl en Del af os fra at bukke under. Fra mange af os blev det meste dog ret hurtigt stjaalet og kort efter det var udleveret, skulde vi i Bad, hvor Undertøjet skulde skiftes, saa vi paany fik det tynde Lejrundertøj. Jeg løb dog den Risiko at snyde ved Afleveringen, og det gik godt. Senere fik vi en dansk Bademester — Repræsentant C. V. Jørgensen — og saa kunde vi om Aftenen snige os over og faa Undertøjet byttet, forsaavidt vi havde faaet noget daarligt udleveret efter Badet.

Paadrog man sig en Sygdom, som gjorde en uarbejdsdygtig for længere Tid, blev man sendt med en Syge-transport tilbage til Neuengamme. Det var et gribende Syn at se en saadan Transport, der i Begyndelsen foregik paa Lastbiler, og egentlig skulde man have et godt Helbred for at overleve den, saa det er forbløffende, at der paa disse Ture ikke døde flere, end der gjorde. Første Gang jeg var syg, var jeg egentlig „transportfåhig“, men Dr. Eugen sagde til mig, at jeg skulde gøre alt for at undgaa at komme paa Sygetransport, thi i Neuengamme risikerede syge, der var uarbejdsdygtige i længere Tid, at faa indsprøjtet Benzin i Blodet — „et teknisk Uheld“ — hvorvidt dette stadig blev benyttet, vidste han ikke, men Risikoen var der. Jeg drøftede ogsaa Spørgsmaalet med vor Skriver, der fortalte mig, at Neuengamme kaldtes Golgatha. Da jeg desuden nødig vilde bort fra de gode Kammerater, jeg havde i Porta, gjorde jeg alt for at være paa Arbejde, naar der var Tale om, at en Transport skulde af Sted, og takket være Jørgen og Dr. Eugen undgik jeg hver Gang at komme med.

29. august

I København fejredes dagen med en fornem koncert i Tivoli under medvirken af Viktor Schiøler og Mogens Wieth samt kapelmester Sv. Chr. Felumb med koncertsalens orkester. Koncerten gav et pænt overskud til landsforeningen.

Løvrigt har vistnok samtlige afdelinger deltaget i frihedsmuseets indsamling og lokale møder og arrangementer.

Protest mod dommene i Aalborg

Sammen med en række andre foreninger har GPF i Aalborg protesteret mod krigsforbryderdommene i Aalborg. Mon ikke de andre afdelinger ville gøre vel i at skærpe deres agtpågivenhed.

Tjekisk dokumentarfilm

Vi har modtaget en tjekisk dokumentarfilm (16 mm smalfilm med tone) med en spilletid på 20 minutter. Filmen bringer en række gribende optagelser fra koncentrationslejre.

Der er ikke indsat danske tekster, men vi disponerer over en dansk oversættelse af alle filmens repliker,

som i passende uddrag kan anvendes ved en forevisning. Vi udlåner naturligvis filmen gratis, men afdelingerne må sørge for forevisningsapparat.

Bestræbelserne på at få lov til at låne den fremragende polske film om Ausschwitz, („Den sidste etape“), er ikke opgivet. En endelig afgørelse kan ikke opnås, før filmens salg til et filmsselskab er gået i orden.

Skive

HAANDVÆRKERFORENINGENS RESTAURANT

Skive

Jungs Boghandel

Stephan Agger — Skive

1/8 Lervarefabriken Dania

Skive

Fa. Jens Fogh

Aut. Fordforhandler

Skive

BØRGE HANSEN OST en GROS SKIVE

Arne Ingstrup

Manufaktur

Østertorv — Skive

Korkisoleringsplader

Tagpap

Asfalt

Skivehus

Asfalt- og Tagpapfabrik, Skive

TUGTHUS-Tanker

Af KAJ ENNGAARD

Bastilledagen ankom vi til Strafanstalt Dreibergen-Bützow, og jeg kan forsikre Læserne om, at den Tanke, jeg sendte mine franske Kolleger af Aarg. 1789, rummede en god Del Misundelse. I Dreibergen var imidlertid alt roligt og uden Udsigt til Revolution, da vi fjorten Danskere plus en Del andre Volkschädlinge steg ud af Toget paa Banegaarden i Bützow.

„Vær forberedt paa det værste, da kan intet ondt skade dig“, sagde en af mine Kammerater, da vi under streng Bevogtning gik den tunge Gang til Tugthuset. Han sagde det uden Bedemandsansigt og ikke for at give Udtryk for almindelig Pessimisme eller Livslede, men naar man i Løbet af én Uge har set Rostock, Lübeck, Kiel og Hamborg, og tillige er idømt 6 Aars Tugthus, stiller man ikke store Forventninger til Livet, man ønsker kun at leve, man ønsker at blive, hvor man er ud fra den simple Betragtning, at én Due i Haanden er bedre end ti paa Taget.

Dog var der straks ved Ankomsten til Dreibergen visse Ting, som kunde give Grobund for en berettiget Optimisme.

For det første var Dreibergen en lille Landsby, saa der var Udsigt til at blive fri for de bestandige Luftalarmer, vi havde oplevet i rigt Maal i Kiel. Det er nu engang ikke det samme at faa et Bombardement forkyndt gennem Radioen som gennem hylende Sirener og Bombetonationer; det bliver ligesom lidt sværere at forstaa Nødvendighedens Krav naar man ikke sidder i en blød Lænestol fjernt fra Valpladsen.

For det andet var der noget, jeg

tror, vi allesammen lagde Mærke til, da vi traadte ind i det store, udefra lidet tillidsvækkende Tugthus — en vældig Stenkolos, hvis triste Flade var brudt af en Uendelighed af smaa firkantede, tilgitrede Vinduer. I de lange Korridorer var der hist og her Blomster og tillige yderst velplejede Blomster. Der tændtes vist et svagt Haab i os alle ud fra det fornuftige Ræsonnement, at havde Fængselspersonalet Tid til at beskæftige sig med Blomster midt i det Arbejde, der saa langtfra indbyder til Sentimentalitet, var der vel ogsaa en Smule Menneskekærlighed i Behold.

Iøvrigt indbød Situationen ikke til Tankeeksperimenter, da vi stod i Tugthusets Forhal og ventede paa at faa vort gode borgerlige Navn erstattet med et Nummer. Sagen var yderst realistisk. Hvorhen vi saa, det være sig opad eller nedad, til højre eller til venstre, var der Dør ved Dør — altfor mange Døre synes vi, og paa Væggen lige over for os var der ophængt en stor Samling meget dekorative Plakater med yderst makabre Paaskrifter, der i Hovedsagen gik ud paa, at den og den var hals-hugget paa den og den Dato „wegen Plünderung“. Moralen var saaledes yderst letfatte'ig, hvorvidt den har virket efter Hensigten, ved jeg ikke, men paa det modsatte tyder de Kendsgerninger, at Dødscellerne bestandig var belagt med „Plünderer“, og at Mestermændens Besøg var endog meget hyppige.

Jeg skal forsøge at svare paa et af de Spørgsmaa', jeg hyppigst har faaet stillet siden Hjemkomsten, nemlig: „Hvad optog jeres Tanker mest?“ Hvor beskæmmende det end er, maa

jeg svare: „Maden — det super-materielle“, og uden at retfærdiggøre mig selv tror jeg at kunne sige, det var Tilfældet for saa at sige alle. Aldrig har jeg f. Eks. i Tugthuset oplevet eller været Vidne til nogen stærk Religiositet, vi havde simpelthen ikke Raad til det, dertil var vi altfor sultne. Det vil maaske gippe i nogle ved at læse dette, men jeg ved, at Folk, der selv har oplevet Sulten, vil give mig Medhold, for os er Problemet Askesereligiositet om muligt blevet en endnu større Gaade. Problemet „Mad“ var for os det altoverskyggende, og det var ganske selvfølgelig knyttet uløseligt sammen med Haabet om atter at komme hjem. For os fandtes der ikke Kvalitet, men kun Kvantitet, vi troede simpelthen, at vor Kapacitet var uden Begrænsning.

Denne Sultpsykose gav sig mærkelige Udslag; jeg kender saaledes Folk der i enhver ledig Stund sad og skrev Navne ned paa Retter, de kendte. Andre var altid optaget af at tilrettelægge Ture til kendte Madsteder, og de opstillede alenlange Menukort og drøftede ivrigt og alvorligt, i hvilken Rækkefølge og paa hvilket Tidspunkt de forskellige Retter skulde indtages. Jeg sad engang sammen med en norsk Lærer, der i fuldt Alvor fortalte mig, at hans og hans Kollegers herligste Tidsfordriv var at eksperimentere med Kagebagning, ja, de afholdt formelig Konkurrencer. I den Grad laa han under for Psykosen, at Virkelighed og Indbildning for ham var et.

Ganske naturligt var vi meget interesserede i Krigens Gang, og utallige Gange blev vore illegale Kort taget frem og ivrigt studeret; men vi modtog alle Nyheder med en sygelig Skepsis, vi turde simpelthen ikke tro noget godt, fordi vi var blevet skuffet saa mange Gange.

Tro endelig ikke, at vi kun beskæftigede os med Fremtiden og de eventuelle materielle Forbedringer, den vilde bringe os. Vi diskuterede almene Problemer — alvorlige som mindre alvorlige — udvekslede Er-

Odder

P. W. Christensen
Odder

Knud Jespersens Boghandel

ODDER

Silkeborg

Silkeborg Jern- & Staalforretning $\frac{1}{2}$
»Staalgaarden« — Silkeborg

Nykøbing Mors

Chr. Mogelvang
Nykøbing Mors

Vi var meget interesserede i Krigens Gang, og utallige Gange blev vore illegale Kort taget frem og ivrigt studeret

faringer, drøftede med Fanger af andre Nationaliteter Forholdene i deres Lande. Jeg husker, hvorledes vi paa en Arbejdsceile, belagt hovedsageligt med Nordmænd og Danskere, gennemførte en hel Foredragsserie med Emner spændende fra Storpolitik til Danmarks Tekstilindustri. Om Foredragenes Kvalitet og Saglighed kunde der selvfølgelig diskuteres, men vi gik alle til Sagen med en, for Tugthusfanger ukendt Energi og Lyst, nogle af Foredragene varede saaledes i op til 6 Timer.

I det hele taget havde vi umaadelig Glæde af vore norske Medfanger — aldrig saa jeg en af dem „miste Ansigtet“, altid var de parate til at hjælpe Danskerne, og aldrig gik de paa Kompromis med Tyskerne for egen Fordels Skyld. Deres Syn paa

Herrefolket udtrykte en Dag en norsk Søofficer alvorligt og lakonisk og uden supplerende Kommentarer paa følgende Maade: „Det er et helvedes folkeferd“. Men de kunde være stædige Nordmændene indtil det smaalige, hvilket især kom frem i de uundgaaelige Tordenskjolds- og Holbergdiskussioner. Det er i hvert Fald min Opfattelse, at de ikke tager Tingene med den samme tiltalende Nonchalance som Danskerne, de tager sig selv lidt for højtideligt, hvilket kunde give sig Udslag i en vis Intolerance.

Men det evigt tilbagevendende Problem var det materielle. Det var modbydeligt og forfærdende at konstatere, men Kødet var saare, saare skrøbeligt. Vi saa, hvorledes Sulten kunde fjerne ethvert Kulturovertræk og

Kammeraternes Hjælpefond

Forretningsudvalget for Kammeraternes Hjælpefond har paa et Møde d. 4. September behandlet 14 Ansøgninger om Hjælp.

Der blev bevilget Hjælp i det Omfang, Fonden magter det, og i den Udstrækning, man skønnede, der var Hjælp behov.

Legaterne til Uddannelse

Desuden har Legatbestyrelsen indenfor Kammeraternes Hjælpefond holdt Møde og behandlet 17 Ansøgninger om Tildeling af de nyoprettede Legater.

Der er tilgaaet hver enkelt Ansøger Meddelelse om det Resultat, man er kommet til.

For nogle Sager gælder det, at man ikke paa det foreliggende Grundlag kunde tage Stilling til eventuel Tildeling. I saadanne Tilfælde vil der endnu gaa nogen Tid, inden Svaret kommer til Ansøgeren.

bringe de sletteste menneskelige Egen skaber til fuld Udfoldelse, ellers hæderlige Mennesker var parate til at sælge deres egen Sjæl — for ikke at tale om andres — for et Stykke Rugbrød. Heldigvis lærte vi ogsaa andre og mere tiltalende Sider af Mennesket at kende i dets Taalmodighed — den mindst heroiske, men maaske vanskeligste og største Form for Mod — i dets Resignation og i dets Evne til at lide for, hvad det anser for rigtigt.

Af den Elendighed og Nedværdigelse, Millioner af Mennesker har været Genstand for, maa vi drage den Lære, at der ikke findes Grundlag for Fred og Lykke i Verden, der kun rummer Undertrykkere og undertrykte.

Kaj Enggaard.

Struer

Aggers Manufaktur

Struer

CHR. SINDING

Urmager - Guldsmed - Optiker

Telf. 119 - Struer - Telf. 110

CARL BEITER

Urmager og Guldsmed

Struer . Tlf. 104

Lohmanns Skotøjsmagasin

Struer

My 4 Miller

CARL M. COHR'S SØLVVAREFABRIKER A/S
FREDERICIA

A. ESPERSEN A/S
RØNNE

Fiskeeksport - Filetfabrik